

DE BESCHERMING VAN DEN MOL

Het hiernavolgende rapport over de bescherming van den mol werd door mij ingediend bij den Directeur-Generaal van den Landbouw. Bij de samenstelling, waaraan ook deelgenomen is door den heer W. B. L. Verhoeven, Rijkslandbouwconsulent, werkzaam bij den Phytopathologischen Dienst, heb ik gebruik gemaakt van gegevens, verstrekt door de correspondenten van den Phytopathologischen Dienst en van bij de Directie van den Landbouw ontvangen mededeelingen over dit onderwerp.

De Inspecteur van den Phytopathologischen Dienst,

N. VAN POETEREN.

Wageningen, Augustus 1920.

DE BESCHERMING VAN DEN MOL.

Door de zeer hooge prijzen, welke in de voorafgaande winters zijn besteed voor mollevellen, zijn de mollen op tot nu toe ongekende schaal gevangen en gedood.

Nu heeft de mollen-, egels- en kikvorschenwet ten doel aan den mol, als een in bepaalde opzichten voor den landbouw nuttig dier, een zoodanige bescherming te verleen, dat een belangrijke vermindering van het aantal mollen in het geheele land voorkomen wordt. In de gevallen, waarin de mol schadelijk wordt, blijft het echter mogelijk dit dier te vangen en te dooden, terwijl ook de mogelijkheid geopend is handel in mollevellen te drijven, om als het ware van het jaarlijksch overschot van mollen een opbrengst te verkrijgen. Als zoodanig moet toch het systeem van machtigingen tot het vangen en dooden van mollen en van machtigingen tot het verhandelen van huiden van mollen worden opgevat.

De omstandigheden hebben er echter toe geleid, dat ondanks het bestaan en de bedoelingen van de mollen-, egels- en kikvorschenwet, de mol in de laatste jaren op veel grooter schaal is gevangen en gedood, dan ooit nog het geval is geweest, zoodat geconstateerd kan worden, dat het doel, dat met de instelling van deze wet beoogd werd, niet bereikt is. Ten einde de oorzaak hiervan op te sporen en middelen te beramen, die hierin verbetering konden brengen, heb ik gegevens verzameld bij de correspondenten van den phytopathologischen dienst, die over een groot deel van het land verspreid zijn. In de hun toegezonden vragenlijst is verzocht opgave te doen over de mate, waarin de mollen gevangen zijn. Eveneens in hoeverre naar hun oordeel van overheidswege de hand aan de artikelen van de wet gehouden werd en of de gebruikers der gronden medewerkten om het vangen der mollen tegen te gaan.

Daarna ben ik door U HoogEd.Gestr. in de gelegenheid gesteld, kennis te nemen van de mededeelingen over de werking van de mollen-, egels- en kikvorschenwet, die door de Commissarissen der Koningin in verschillende provinciën werden verzameld. Een overzicht van al deze gegevens en de beschouwingen, waartoe zij aanleiding gaven, heb ik de eer U hierbij aan te bieden.

1. *Het vangen.*

Vrijwel alle correspondenten melden, dat de mollenvangst in hun gemeente op groote schaal heeft plaats gehad. Terwijl vroeger slechts enkele personen zich daarmee bezig hielden, en dan soms alleen nog tegen betaling, is hun aantal in de laatste jaren schrikbarend toegenomen. Op vele plaatsen zag men dan ook overal in het veld personen, die zich met mollenvangen bezig hielden. In het begin van den vangtijd werden door een mollenvanger per dag soms wel 20 à 30 (een emmer vol) mollen gevangen, maar ook meer, daar er opgaven zijn, die zelfs tot 70 liepen.

Dat het aantal gevangen mollen zeer groot moet zijn geweest, kan hieruit blijken, dat een groothandelaar vergunning vroeg voor het verhandelen enz. van mollevellen, onder mededeeling, dat hij in 1920 reeds 420964 inlandsche mollevellen had ingekocht.

Zeer vaak waren het personen uit de gemeente zelf, die op vangst uitgingen, voorzien van een spade en vaak vergezeld van een hond. In verscheidene gevallen echter wordt ook melding gemaakt van beroepsmollenvangers, die in alle provinciën zijn opgetreden en die blijkbaar uit Friesland (woudstreek) kwamen, daar zij overal als Friesche mollenvangers werden aangeduid. Hoewel het vangen door verminderde werkgelegenheid of wel werkeloosheid werd bevorderd, is het toch volstrekt niet alleen aan deze omstandigheid toe te schrijven, dat zoo vele mollen zijn gevangen. De hooge prijs voor de vellen (tot ver boven f. 1 — per stuk) heeft langen tijd het mollen vangen zeer voordeelig gemaakt, (voor een goeden hond, die bij het vangen werd gebruikt, werd f 60—100 betaald) en per dag werd soms wel f 20—30 verdiend, zoodat geen geregelde arbeid daarmee kon wedijveren. Het moet dan, behalve aan verminderde vangst, vooral aan het dalen van den prijs der mollevellen worden toegeschreven, dat de vangst nu vrijwel geëindigd is.

De enorme vangst van mollen blijkt zeer duidelijk uit de zeer sterke vermindering van het aantal molshoopen in bijna alle gemeenten. Deze afname werd in vele gevallen zeer opvallend genoemd; men behoeft bijna geen molshoopen in de weilanden meer te slechten. Op groote uitgestrektheden komen bijna geen mollen meer voor. Een berichtgever uit Warfum deelde mede, dat op een boerderij van 35 H.A. aldaar geen 10 mollen meer voorkomen; op vele andere plaatsen nog minder, terwijl een ander mededeelde, dat in den laatsten tijd soms niet meer dan één mol per dag kon worden gevangen.

2. *Nadeelen, veroorzaakt door het wegvangen der mollen.*

Bijna zonder uitzondering zijn de berichtgevers het er over

eens, dat door het wegvangen der mollen op verschillende wijzen nadeel wordt toegebracht aan de gebruikers der gronden.

Vele berichtgevers, hoewel volstrekt niet allen, zien in den mol een voor den landbouw nuttig dier, en achten een vermindering als nu door het wegvangen is ontstaan, zeer ongewenscht. Sommigen achten de aanwezigheid van den mol voor het biologisch evenwicht in den grond zoo noodzakelijk, dat zij dit dier, nadat het door overstroming in 1916 was verdreven en uitgeroeid, weer in hun landerijen hebben gebracht (Anna Paulowna).

Door de meeste correspondenten wordt echter de meeste nadruk gelegd op het feit, dat de mollenvangers veel schade aanrichten aan de te veld staande gewassen, aan watergangen en aan weiden.

Vrij goed geeft het schrijven van den correspondent te Oldehove de gevoelens der meeste berichtgevers weer. Hij bericht: „Men haat hier het vangen van mollen niet alleen, doch vooral ook de wijzen, waarop het volk, dat mollen vangt, te werk gaat nl. zonder permissie met hond op het land te loopen en dit b.v. bij vee (zooals schapen), dat bij veel eigenaren niet aan een hond gewend is en daardoor soms van schrik in de sloot terecht komt en verdrinkt; gaten in de weilanden graven en de gaten niet dicht maken, wat hinderlijk is voor de maaimachine en zeis en nadeelig voor de zode; het vertrappen der wintergranen, koolzaad, karwij en klaverlanden en pas bezaaid land zooals vlasland, bietenland en perceelen, welke met kanariezaad zijn bezaaid. Wanneer deze landerijen nl. dicht gerold zijn, zijn de wegen der mollen gemakkelijk te volgen. Dergelijke perceelen zijn in den regel door de vangers zeer gezocht, wat voor de gewassen, vooral bij eenigszins vochtig weer, schadelijk is, vooral op vlasland door het vertrappen en opnemen van het zaad.”

Enkelen wijzen ook op het nadeel, dat door de mollenvangers wordt veroorzaakt, omdat zij bij het uitgraven van mollen, welke zich in slootkanten en greppels bevinden, watergangen verstoppen, terwijl het vangen in dijkjes, die als waterkeering dienst doen, zeer gevaarlijk kan zijn. Een der berichtgevers wijst op het niet denkbeeldig gevaar van het overbrengen van besmettelijke ziekten door mollenvangers van de eene weide op de andere. In hoofdzaak heeft hij het oog op mond en klauwzeer.

In hoeverre het wegvangen van mollen op groote schaal nadeelig is voor de gewassen zelf, door vermeerderde kans op vretelij, zal hier onbesproken blijven. De mollen-, egels- en kikvorschenwet is op de nuttige werking van den mol gebaseerd. Maar bij de beoordeeling van het door dit wegvangen veroorzaakte nadeel,

mag echter niet uit het oog worden verloren, dat in bepaalde gedeelten van ons land de mol geheel ontbreekt. Zoo op Schouwen en Duiveland, met uitzondering van een betrekkelijk klein gebied (ongeveer 200 H.A.) bij Bruinisse en op Texel (van de andere eilanden zijn geen berichten ontvangen), terwijl tot voor korten tijd op Walcheren geen mollen voorkwamen en deze nu nog beperkt zijn tot het Oostelijke deel van dit eiland.

Nu kan niet gezegd worden, dat deze streken, waar de mol ontbreekt, opvallend veel van vreterij aan de gewassen te lijden hebben. Bijzondere verschillen met streken, waar tot nu toe veel mollen voorkwamen, zijn niet bekend. Daaruit mag echter ook niet zonder meer worden afgeleid, dat de mol voor den landbouw zonder beteekenis is. Het kan immers zijn, dat in die streken, voor zoover dit in cultuurgronden mogelijk is, een ander biologisch evenwicht bestaat. (Men denke b.v. aan de aanwezigheid van een groot aantal zeevogels). Over deze aangelegenheid mogen zeer zeker eens nauwkeuriger gegevens worden verzameld. Hiervoor is het noodig, dat vergelijkingen gemaakt worden tusschen in cultiveering zooveel mogelijk overeenkomende streken waar geen en waar veel mollen voorkomen. Dit onderzoek zal onze kennis van den mol en zijn beteekenis misschien op uitnemende wijze aanvullen. Wil het slagen, dan zal de mollen-, egels- en kikvorschenwet ons in staat moeten stellen terreinen te behouden, waarin veel mollen voorkomen, opdat een goede vergelijking met de terreinen, waar de mol ontbreekt, gemaakt kan worden.

Mocht uit het onderzoek blijken, dat op de terreinen zonder mollen, ook zonder dat andere dieren of factoren de functie van den mol overnemen, niet meer vreterij van insectenlarven e.d. voorkomt, dan zullen onze opvattingen over de beteekenis van den mol herzien moeten worden.

Daar dit echter nog volstrekt niet het geval is, moet de mollen- en kikvorschenwet ons de middelen verschaffen om een groote vermindering van het aantal mollen tegen te gaan, maar moet zij ook zoodanig zijn samengesteld, dat het vangen van mollen, waar deze schadelijk of minder gewenscht zijn, niet verhinderd en het veroorzaken van schade door mollen*vang*ers voorkomen wordt.

3. *De handhaving en uitvoering van de wet.*

Algemeen wordt toegegeven, dat de bepalingen van de mollen-, egels- en kikvorschenwet onvoldoende zijn, om het onrechtmatig vangen en doden van mollen tegen te gaan. Het vangen en doden moet geconstateerd zijn, om met goed gevolg een proces-verbaal te kunnen opmaken. Dit is bijna nooit het geval.

De mollenvangers zien de politie of de gebruikers van den grond op grooten afstand reeds aankomen, springen over eenige slooten en onttrekken zich op deze wijze aan de belangstelling.

Aanhouden en fouilleeren op den weg leverde geen resultaat op, daar de vellen in den grond worden verstoep en later of door een ander persoon worden opgehaald. Daarbij komt, dat de boeten, waartoe een overtreder is veroordeeld, laag waren in verhouding tot de verdiensten, die met het mollenvangen te behalen waren, terwijl ook de schade, die sommigen bij het vervoeren van mollevellen zonder vergunning door inbeslagname (in een geval 800 stuks) leden, niet zoo groot was, dat ook hiervan eenige afschrikkende werking kon worden waargenomen.

Dit alles heeft tot gevolg gehad, dat slechts in weinig gevallen proces-verbaal is opgemaakt en dat het onrechtmatige mollenvangen van overheidswege weinig of niet is tegengegaan.

Toch zijn er wel pogingen in het werk gesteld, om de wet te handhaven. De hierbovengenoemde fouilleeringen zijn hiervan een uiting, terwijl zelfs getracht is proces-verbaal op te maken wegens poging tot het vangen van mollen, die echter niet strafbaar is en welk proces-verbaal dan ook geen gevolg had. In sommige gevallen is proces-verbaal opgemaakt wegens het loopen op verboden terrein.

Voor al in Groningen en Friesland hebben een tijdlang de landbouwers zelf het mollenvangen trachten tegen te gaan, en beproefd de politie in haar werk te steunen, door bij advertentie in de bladen bekend te maken, dat het loopen op hun terreinen was verboden en door het uitloven van premies voor elke bekeuring, die tot een veroordeeling leidde. In den aanvang heeft dit streven eenig succes gehad, maar weldra hadden de mollenvangers zich ook hieraan aangepast en stoorde zich weinigen meer aan het verbod.

Voor de gebruikers der gronden, die het vangen van mollen willen beletten of willen voorkomen, dat door de mollenvangers schade aan hun land of hunne gewassen wordt toegebracht, komt daarbij nog de moeilijkheid van het vaak ongelooflijk brutale optreden der mollenvangers. Meermalen zijn het minder gunstig bekende personen, die zich met mollenvangen bezighouden; uit een gemeente wordt zelfs bericht dat het daar vooral een zeer gevaarlijk geacht persoon was, die het mollenvangersbedrijf uitoefende en dat men dezen bij voorkeur uit den weg ging. Maar algemeen wordt geklaagd over de groote brutaliteit der vangers.

Verbiedt de landbouwer hen op zijn land te loopen, dan is het volgens mededeeling van eenige correspondenten voorge-

komen, dat zij bedreigd worden o.a. met doodsteken met de spade, ophitsen van den hond, brandstichting enz.

Het aantal gemeenten, waarin bij de autoriteiten geklaagd is over overlast van mollenvangers, is dan ook vrij groot. Dat niet in meer gemeenten klachten zijn ingediend ligt niet aan het ontbreken van dezen overlast, maar men heeft daar niet de moeite genomen tot het indienen van een klacht, waarschijnlijk omdat men ervan overtuigd was, dat hierdoor weinig verbetering verkregen kon worden. Vele correspondenten, ook die in gemeenten wonen, waar geen klacht is ingediend, maken melding van gevallen van overlast, door mollenvangers veroorzaakt. De hierboven aangehaalde klacht van den correspondent te Oldehove kan hierbij als voorbeeld dienen.

Bijna zonder uitzondering deelen de berichtgevers mede, dat de mollenvangers niet van de bij de wet vereischte vergunningen waren voorzien.

In de hierbijgevoegde bijlage is vermeld, hoeveel vergunningen tot het vangen en dooden van mollen door de Commissarissen der Koningin in de verschillende provincies in de opeenvolgende jaren zijn uitgegeven.

Uit deze opgaven blijkt, dat, uitgezonderd enkele provincies, waar het aantal aangevraagde vergunningen niet onbelangrijk was (Friesland en Zuid-Holland) dit in de meeste provinciën toch betrekkelijk gering was.

Uit de mededeeling, dat men van een punt uit meerdere (6 en meer) mollenvangers *tegelijk* aan het werk kon zien (Groningen) blijkt wel, dat het aantal mollenvangers vele malen grooter moet zijn geweest, dan het aantal van hen, die vergunning van den Commissaris der Koningin hadden verkregen. De vereischte vergunning van de gebruikers der gronden ontbrak vrijwel steeds, zoodat het vangen van mollen bijna steeds zonder volledige vergunning is geschied.

4. *Middelen ter verbetering.*

Het is duidelijk, dat, om aan het overmatig vangen van mollen uit winstbejag (dus niet wegens het schadelijk of lastig zijn voor den landbouw), een einde te maken, de mollen-, egels- en kikvorschenwet gewijzigd moet worden, of wel de thans geldende bepalingen op andere wijze moeten worden uitgevoerd.

Vooropgesteld zij, dat de bepalingen van de wet het mogelijk hebben gemaakt, dat mollen werden gevangen en dit moet noodzakelijk zoo blijven, daar de aanwezigheid van mollen in bepaalde gevallen in hooge mate ongewenscht kan zijn. In de praktijk zijn deze bepalingen echter benut, om mollen uit winstbejag te vangen en dit heeft niet alleen tot een vervolging op

groote schaal geleid, maar ook tot het ontduiken van de bepalingen der wet.

Nu heeft men op het land wel voldoende ervaren, dat als er personen zijn, die mollen willen vangen, zij dit ook kunnen doen. De omstandigheden daar zijn van dien aard, dat het vangen zelf, beslist niet in voldoende mate tegengegaan kan worden.

Middelen als het verbieden van den toegang tot een terrein, en van het strafbaar stellen van een poging tot het vangen van mollen of het zich in het veld bevinden met voorwerpen, waarmede mollen kunnen worden gevangen, komen mij onvoldoende voor. Deze middelen houden toch geen rekening met de juist nu gebleken moeilijkheid van opsporing der overtredingen, al moet worden toegegeven, dat zij meer kans geven op resultaten dan de nu geldende bepalingen. Echter schuilt in het strafbaar stellen van een poging tot het vangen van mollen een groot gevaar, omdat dan elke man, die met een spade of schop zich in het veld bevindt, geverbaliseerd kan worden. Daar het zeer vaak voorkomt, dat een arbeider zulk een voorwerp bij zich heeft, zou dit tot zeer willekeurig optreden van politiebeambten kunnen leiden, wat ook reeds schijnt te zijn voorgekomen, naar door een correspondent wordt gemeld. En als het eenmaal gebleken is, hoe moeilijk het is om te onderscheiden welke menschen met een schop wel, en welke niet aan mollenvangen doen, dan heeft die bepaling tevens zijn waarde verloren.

De wijze, waarop de vergunningen tot het vangen van mollen worden afgegeven, kan wel eenige, maar toch niet afdoende verbetering brengen. Ongetwijfeld verdient het aanbeveling dat de Commissarissen der Koningin in de verschillende provinciën alleen vergunning geven op korten termijn en slechts voor bepaald aangewezen gronden. Algemeene vergunningen werken zeker het vangen in de hand. Men wachte zich er echter wel voor hiervan een belangrijke vermindering van de mollenvangst te verwachten, aangezien zeer vele mollenvangers hun bedrijf zonder vergunning uitoefenen en het dezen dus volkomen onverschillig is, of de uitgegeven vergunningen op langeren of korteren termijn en voor meer of minder uitgestrekte terreinen gelden.

Het komt mij in verband met het bovenstaande voor, dat de oplossing van de moeilijkheid niet op het land gezocht moet worden. Het is zeker, dat als de mollevellen geen of weinig waarde hebben, niemand zich moeite zal geven den mol te vangen, behalve de landbouwer op eigen terrein. Daarom zal het noodig zijn het vervoeren en verhandelen van mollevellen te verhinderen. Dit is reeds gedaan in de thans van kracht zijnde wet,

maar door den Commissaris der Koningin kan vergunning tot het vervoeren enz. gegeven worden. Indien het mogelijk is, dat alle loopende vergunningen met ingang b.v. van 1 November a.s. werden ingetrokken, dan zou er een volledig verbod op het vervoeren en verhandelen van huiden van mollen bestaan en dit is, voor dit oogenblik, de eenige weg om het vangen van het door de wet beschermde dier tegen te gaan en om schade, die mollenvangers met en zonder vergunning, aan landerijen en gewassen toebrengen, te voorkomen.

Indien niet voldoende zekerheid bestaat, dat alle hierboven bedoelde vergunningen worden ingetrokken, dan zou de mollen-, egels- en kikvorschenwet zoodanig moeten worden gewijzigd, dat blijvend de handel in huiden van mollen wordt verboden. Een zoodanige wijziging zal echter alleen dan aan het doel beantwoorden, indien zij vóór November a.s. is tot stand gekomen.

Al kan niet ontkend worden, dat aan deze oplossing speciaal voor de handelaren in huiden, bezwaren zijn verbonden, zoo mag toch ook niet uit het oog verloren worden, dat mollevellen en de daarvan vervaardigde voorwerpen (taupe bontmantels e.d.) niet als zoodanig onmisbaar mogen worden beschouwd, dat den landbouw daardoor groote en voortdurend wederkerende lasten behoeven te worden opgelegd.

5. *Conclusies.*

1. De mollenvangst is, vooral in den afgelopen winter, op ongekende schaal gedreven.
2. Deze vangst heeft geleid tot een zeer sterke vermindering van het aantal mollen, zoowel op bouw- als op graslanden.
3. De landbouwers zien in het algemeen de mollenvangers zeer ongaarne op hun land.
4. Voor een groot deel wordt dit veroorzaakt door het nadeel, dat de vangers toebrengen aan den grond, aan watergangen en aan de gewassen.
5. Een deel der landbouwers beschouwt den molechter ook als nuttig dier en ziet om die reden een zeer sterke vermindering ongaarne.
6. De mollenvangers houden zich in het algemeen niet aan de bepalingen van de mollen-, egels- en kikvorschenwet en zijn dus niet voorzien van de bij de wet vereischte vergunningen.
7. Het is uiterst moeilijk voor ambtenaren en belanghebbenden aan de bepalingen van de mollen-, egels- en kikvorschenwet de hand te houden, aangezien
 - a. de mollenvangers zeer moeilijk op heeterdaad betrapt kunnen worden;
 - b. het vervoeren van mollevellen zonder vergunning op

allerlei bedekte wijzen plaats kan vinden en plaats vindt;
 c. de opgelegde boeten of de schade, door verbeurdverklaring geleden, in geen verhouding staan tot de voordeelen, die met mollenvangen worden behaald en dus in geen opzicht afschrikkend werken;

d. het brutale optreden der mollenvangers en hun beweeglijkheid het optreden tegen hen zeer bemoeilijken.

8. Echter komt in bepaalde gedeelten van ons land de mol in het geheel niet, in andere weinig en dan nog slechts sedert korten tijd voor, zonder dat duidelijke en nadeelige invloed van dit gemis, zich uitende in verhoogde vreterij aan de gewassen, is gebleken;
9. Het is daarom gewenscht, over het biologisch evenwicht in den grond, voor zoover hiervan in cultuurgronden kan worden gesproken, op de plaatsen, waar mollen in groot aantal voorkomen, en op plaatsen waar zij geheel ontbreken, gegevens te verzamelen.
10. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek en om landgebruikers te beschermen tegen overlast door mollenvangers is het gewenscht, dat aan het onmatig wegvangen der mollen uit winstbejag een einde wordt gemaakt.
13. Dit kan alleen bereikt worden, door de vellen waardeloos en daardoor de vangst niet loonend te maken.
12. Hiervoor zal het noodzakelijk zijn, voorloopig als tijdelijke maatregel, dat alle vergunningen voor het vervoeren en verhandelen van mollevellen met ingang van 1 November a.s. worden ingetrokken, of dat de mollen-, egels- en kikvorschenwet zoodanig wordt gewijzigd, dat alle vervoer van en alle handel in mollevellen en het gebruik ervan verboden wordt.
13. Het is in verband met het veelvuldig gebruik van spaden e.d. op het land niet gewenscht, een poging tot het vangen van mollen strafbaar te stellen.

AANTAL VERLEENDE MACHTIGINGEN TOT HET VANGEN
VAN MOLLEN.

Seizoen	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920
Groningen		16 ¹⁾	35 ¹⁾	42 ¹⁾	53 ¹⁾	24 ¹⁾	14 ¹⁾
Friesland	63	183	556	471	980	648	
Overijssel		2	30	65	89	26	26
Gelderland		1	3	28	23	12	
Utrecht	25	42	161	157	110	91	30
Zuid-Holland	4 ¹⁾	160 ¹⁾	174 ¹⁾	471 ¹⁾	354 ¹⁾	357 ¹⁾	135 ¹⁾
Zeeland						2	
Limburg			1		3		3
Seizoen	1915	1916	1917	1918	1919		
	1916	1917	1918	1919	1920		
Drente	15 ¹⁾	94 ¹⁾	316 ¹⁾	42 ¹⁾	27 ¹⁾		
Noord-Brabant	1	20	24	30	32		

1) Deze machtigingen golden tevens voor het vervoeren enz. van mollen of mollehuiden.

De opgave voor Noord-Holland ontbreekt.

AANTAL VERLEENDE MACHTIGINGEN TOT HET
VERHANDELEN VAN MOLLEHUIDEN.

Seizoen	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920
Groningen			3	7	10	9	19
Friesland	2	7	28	27	81	27	
Overijssel		1	9	12	13	10	10
Gelderland			1	18	7	7	
Utrecht			57	68	74	80	25
Zuid-Holland							
Zeeland						3	17
Limburg						1	2
Seizoen	1915	1916	1917	1918	1919		
	1916	1917	1918	1919	1920		
Drente	5	22	32	41	63		
Noord-Brabant							

De opgave voor Noord-Holland ontbreekt.

BIJLAGE behoorende bij *Mededeeling*
No. 14 van den Phytopathologischen Dienst
te Wageningen.

De na het afdrukken van deze bijlage ontvangen opgave voor Noord-Holland luidt aldus:

Seizoen	Machtigingen tot het vangen van mollen, tevens tot het vervoeren enz. van mollehuiden	Seizoen	Machtigingen tot het vervoeren enz. van mollehuiden
1914	10	1914	2
1915	35	1915	6
1916	47	1916	11
1917	71	1917	15
1918	102	1918	25
1919	86	1919	21
1920	68	1920	14

